

עוד אמר רב יהודה אמר רב: לא שנו ששני אנשים מתייחדים עם אשה אחת, אלא בעיר.

אבל בדרך, אף שנים לא יתייחדו עמה, עד שיהיו שלשה אנשים, כי שמא יצטרך אחד מהם להשתין, ויצטרך להתרחק משום צניעות, וישאר חברו לבדו, ונמצא אחד מתייחד עם הערוה.

ודנה הגמרא: נימא מסייע ליה לרב ממה ששנינו לעיל: ההולך להשקות את אשתו שנסתרה, מוסרים לו שני תלמידי חכמים ללוותו, שמא יבא עליה בדרך.

ומשמע, דוקא שנים מוסרים לו, שהרי תרי ואיהו [הבעל עצמו] הא תלתא, שלשה. אבל בן לוויה אחד עם הבעל, לא הותר, אף שביחד הם שנים. וראיה מכאן לדברי רב יהודה אמר רב, שבדרך אין די בשנים.

ודחינן: אין זו ראייה. כי התם, לאו משום איסור יחוד הוא שצריך שנים. אלא כי היכי דאם יבא עליה בעלה בדרך, ניהו עליה שני תלמידי חכמים אלו שהדי, להעיד על כך, כדי שלא תמחק עליה המגילה לחנם.

רב ורב יהודה הוו קאזלי באורחא [היו הולכים בדרך].

הוה קאזלי ההיא אתתא קמיהו [היתה אשה אחת מהלכת לפנייהם].

אמר ליה רב לרב יהודה: דל ברעיד [הגבה רגלך] ולך מהר מקמיה גיהנם [כדי להקדים אותה], כלומר, להנצל מדין גיהנם.

אמר ליה רב יהודה: והא מר [אתה רב], הוא דאמר: בשני כשרים ואשה אחת, שפיר דמי,

מי שקינא לאשתו שלא תסתור עם איש פלוני, ועברה על דבריו ונסתרה, הרי היא אסורה על בעלה, כי חוששים אנו שמא זינתה עמו. לפיכך, מעלה אותה בעלה אותה לבית המקדש, ושם משקים אותה מים שנמחקה לתוכם מגילת סוטה. ומים אלו בודקים אותה. ואם זינתה, הרי היא מתה מחמתם.

וכל זמן שלא שתתה הרי היא אסורה על בעלה. ואם בא עליה בעלה באיסור, שוב אין המים מועילים לבדקה. ונמצא שם שמים המוכר במגלת סוטה, נמחק לבטלה.

ותניא: מי שקינא לאשתו, ונסתרה, ומעלה הוא אותה מעירו לבית המקדש, מוסרין לו בית דין שבעירו שני תלמידי חכמים כדי לשמרו, שמא יבא עליה בדרך. ואז לא יבדקה המים, ונמצא שם שמים נמחה לבטלה.

ודייקנן: רק "תלמידי חכמים", אין [ראויים הם ללוותם], אבל אינשי דעלמא, לא!

וקא סלקא דעתין, שמשום איסור יחוד הוא דקפדינן דוקא על תלמידי חכמים, משום שכשירים הם. ועל כן דוקא להם מותר להתייחד עם האשה.

אבל אינשי דעלמא, שאינם תלמידי חכמים, לא ראויים ללוותה מחמת איסור יחוד. ואף שהם שנים. והיינו כדברי רב יהודה אמר רב.

ודחינן: לא משום איסור יחוד הוא שהצריכו תלמידי חכמים בדוקא. אלא משום שדוקא עליהם יש לסמוך שיניאו את בעלה מלבא עליה. דשאני תלמידי חכמים דידעי לאתרוויי ביה [להתרות בו], שלא יבא עליה, שאם יבא עליה לא יבדקה המים.

מותר להתייחד עמה.

**אמר ליה רב: [מי יימר], הבכשרים כגון
אנא ואת,** גם כן מותר הייחוד! (1)

ושאל רב יהודה: **אלא כשרים כגון מאי? מי
הם הנקראים "כשרים"?**

והשיבו: אנשים כשרים הם **כגון רבי חנינא
בר פפי וחביריו** [רבי צדוק ורב כהנא],
שמסרו את נפשם כדי להנצל מעבירה.
ועליהם נאמר: "גבורי כח עושי דברו
לשמוע קול דברו".

אמר רב: מלקין על הייחוד מלקות מרדות.

אבל **אין אוסרין** את האשה על בעלה על
הייחוד. (2) שאם התייחדה עם איש זר [מבלי
שיקנא לה בעלה על כך], אין דינה כאשה
שזינתה על בעלה, האסורה עליו, אלא היא
מותרת לו. (3)

**אמר רב אשי: לא אמרין שמלקים על
הייחוד, אלא בייחוד של אשה פנויה.**

אבל בייחוד של אשת איש, לא מלקים, כדי
שלא תהא מוציא לעז על בניה. כי אם
ילקוה, יאמרו שזינתה והתעברה מזנות,
ובניה ממזרים.

יהודית, או בעידי דבר מכווער יוציא ולא יתן
כתובה, אין הוא חייב להוציאה, אלא שאם רצה
להוציאה משום כך, אין הוא חייב לשלם את
כתובתה.

3. הגר"ח בספרו [יבום וחליצה ר"ט] מוכיח
מהדין שאין אוסרין על היחוד שבאמת בכל
סתירה אין בה ספק זנות, וגזירת הכתוב היא
בסוטה, לאחר קינוי וסתירה שתאסר על בעלה.
וגזירת הכתוב היא להחזיק את האשה לאחר
קינוי וסתירה [בדוקא] לספק כלפי בעלה בלבד,
אך לא לגבי היבם, ולגביו של היבם הרי היא
בחזקתה של כשרות, ואין בה שם ספיקא דזנות
כלל, ולכן שואלת הגמרא במסכת סוטה, שאשה
שקינא לה בעלה ונסתרה, שתהיה מותרת ליבום,
על אף שלבעלה היא היתה אסורה!

והוסיף הגר"ח שיש להוכיח שאין ספק של
זנות אפילו בקינא לה בעלה ונסתרה אלא מצד
גזירת הכתוב, מכך שאם לאחר שקינא לה בעלה
ונסתרה הוא מחל על הקינוי, שנחלקו רבינא ורב
אשי אם מועילה המחילה לאחר הסתירה
להתירה לבעלה. ואם נאמר שהקינוי והסתירה
יוצרים ספק מצד עצמו, כיצד יכולה להועיל

1. מה שאמר רב על עצמו ועל רב יהודה שאין
מדברים בכשרים שכמותם, מנהג צניעות נהג רב
בעצמו, כי מן הדין סתם כל אדם מוחזקים
ככשרים לענין זה, עד שיהיה מוחזק כפרוץ.
ריטב"א.

אך הרמב"ם לא הביא את ההיתר להתייחד
עם שני כשרים, ומשמע שהבין את דברי רב
כפשוטם, ולכן סובר הרמב"ם שסתם בני אדם
אינם "כשרים" לענין זה.

ואילו המשנה למלך [איסורי ביאה כב ח]
כתב, שגם לדעת הרמב"ם יש היתר בסתם שני
בני אדם כשרים, אלא שהבין בדעת רב שהוא
נהג חומרא לעצמו, ומכאן שכל אדם צריך
להחמיר לעצמו, גם אם מעיקר הדין לא נאסר
היחוד עם שני אנשים כשרים.

2. שיטת רש"י היא שמלקין על הייחוד עם
פנויה, ואין אוסרין על הייחוד באשת איש.

וטעמו של דבר, כתב הריטב"א, שלעולם אין
מוציאין אשה מידי בעלה אלא אם מודה הבעל
שהיא אסורה עליו, או שיש שני עדים שזינתה
תחתיו, או שיש עד אחד והבעל מאמין לו.
ומה שמצינו שאשה העוברת על דת משה

אמר רבה: אשת איש שבעלה בעיר, אין חוששין לה משום ייחוד, משום שהם יראים, שמא בכל רגע יגיע בעלה, ולא יבואו לידי חטא.

אמר רב יוסף: וכן אם יש בבית שבו הם שוהים פתח פתוח לרשות הרבים, אין חוששין משום ייחוד.

רב ביבי איקלע הזדמן לבי רב יוסף.

בתר דכרך ריפתא [לאחר שאכל] עם רב יוסף ואשתו בעליה, הם ירדו למטה, והוא נשאר בעליה.

אמר להו רב יוסף לבני ביתו: שקולי דרגא מתותי ביבי. טלו את סולם המדרגות של העליה, כדי שלא יוכל רב ביבי לרדת ולהתייחד עם אשתי כאשר אצא מהבית.

ותמהינן: והא אמר רבה: אם בעלה של האשה נמצא בעיר, אין חוששין לה משום ייחוד.⁽⁴⁾ ומדוע חשש רב יוסף שמא רב ביבי יתייחד עם אשתו?

ומשנינן: שאני רב ביבי, דאשת רב יוסף שושבינתיה הואי [היתה בעלת בריתו], וגייסא ביה [לבה גם עמו], הלכך היה חשש ליחוד אף שהיה בעלה בעיר.

אמר רב כהנא: בית שיש לו שני חדרים, זה לפני מזה, אם האנשים שוהים מבחוץ

מר זוטרא היה מלקי [מלקה] אף אשת איש שהתייחדה עם זר.

וכדי שלא יצא לעז על בניה, היה מכריז עליה, שהיא לוקה משום ייחוד ולא משום זנות.

אמר ליה רב נחמן מפרהטיא לרב אשי: מר נמי לילקי ולכריז [גם אתה הלקה ותכריז] על ייחוד אשת איש, ובכך יסתלק חשש הלעז.

אמר ליה: חוששני שמא איכא דשמע בהא ולא שמע בהא [יש מי שישמע על המלקות ולא ישמע את ההכרזה].

אמר רב: מלקין על לא טובה השמועה. מי שיוצא עליו קול שהוא עובר עבירות, הרי הוא עובר על לאו מדברי קבלה [לא טובה השמועה], ולוקה על כך.

שנאמר בדברי עלי לבניו שחטאו [שמואל א, ב כב]: "אל [לא] בני, כי לא טובה השמועה אשר אנכי שומע". ו"אל" לשון לאו הוא.

מר זוטרא מותיב לה, "מנחית" למי שיצא עליו שמועה לא טובה, אפסירה על כתפיה [רצועה על כתפו, כלומר, מלקהו], ומקרי ליה, וקורא לפניו: "אל בני, כי לא טובה השמועה", להודיעו שמשום כך הוא לוקה.

4. בדין "בעלה בעיר", נחלקו רבותינו הראשונים.

רש"י מבאר "אין חוששין משום ייחוד", שאין חוששים להלקותו, כיון שהוא מפחד שמא יבוא הבעל. ומשמע שיש איסור ביחוד עם אשת איש

המחילה על הקינוי, לאחר שבפועל קינא לה בעלה והסתתרה. אלא מכאן הראיה, שהקינוי והסתירה גורמים לה שתאסר רק מצד גזירת הכתוב. וזה הוא איסור מיוחד לבעלה, כל עוד לא מחל על הקינוי [לפי מאן דאמר אחד].

אם האנשים נמצאים בחדר החיצון, והנשים בפנימי, יש בזה משום יחוד, דחיישין שמא יכנס אחד מהם לפנים בלא שירגישו חבריו בכך.

אבל אם הנשים מבחוץ, אין בזה משום יחוד, כי אף אם תכנס אחת מהנשים פנימה, הרי אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים.

ואף אם אחד מהאנשים יצא החוצה לחדר הנשים, אין בזה משום יחוד. שהרי ירא הוא, שמא בכל רגע יצא אחד מחבריו החוצה ויעבור דרך החיצון.

בחדר החיצון, והנשים מבפנים בחדר הפנימי, אין הם חוששין משום יחוד, שהרי אין האיש הנמצא בחדר החיצון צריך לעבור דרך הפנימי בצאתו מהבית.

ואף שאם תרצה אחת מהנשים לצאת היא תעבור דרך החדר החיצון, אין בכך כלום, שהרי אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים.

אבל אם האנשים נמצאים מבפנים, והנשים מבחוץ, חוששין להם משום יחוד, כי שמא יצא אחד מהאנשים החוצה, ויעבור דרך החיצון, וייתחד עמהן.

במתניתא תנא איפכא:

ליחוד מן התורה] מהפסוק "כי יסיתך אחיך בן אמך".

אולם המלקות על הייחוד, הם חיוב מדרבנן, והם חיבו מלקות כדי שלא ירגילו זה עם זה, ולא יבואו לידי עבירה.

ולכן, אם בעלה בעיר, שאין חשש שיבוא עליה, אסור להתייחד עמה מן התורה כי קיימת במקום זה אפשרות של ביאה, אך אין לוקים על ייחוד שכזה מלקות מרדות מדרבנן, כי במקום שאין חשש שיבואו לידי עבירה, לא חיבו חכמים מלקות.

אבל בפתח פתוח לרשות הרבים, אין זה יחוד כלל [ולא רק משום שהוא ירא שמא יראוהו] ולכן אין איסור כלל.

ולכן, במקרה של רב ביבי ורב יוסף, הרי אשתו של רב יוסף היתה למטה, וכשהיה רב ביבי למעלה בעליה, לא היה כאן מצב של ייחוד, אלא כל החשש הוא שמא יירד רב ביבי למטה, ואז יהיה ייחוד.

ואם כן, שפיר הקשתה הגמרא מדוע יש לחוש שמא יירד רב ביבי למטה ואז הוא יתייחד עמה, והרי כל שבעלה בעיר, אין לחשש שמא

גם אם בעלה בעיר, אלא שאין מלקים על יחוד שכזה.

ואילו התוספות מבארים, שאין בכך איסור יחוד כלל, וכך גם פסק הרמב"ם [איסורי ביאה כב יב].

אך הקשו התוספות על רש"י, אם כן, כשרב יוסף ביקש "שקולו דרגא מתותי דידי", מדוע הקשתה עליו הגמרא מדברי רבה, שאם בעלה בעיר אין חוששין משום יחוד? והרי לדברי רש"י יש איסור בדבר אלא שאין לוקים, ושפיר היה צריך לחשוש לייחוד.

ובאבי עזרי [שם] הקשה עוד, שמשמע מדברי רש"י, שאם היה הפתח פתוח לרשות הרבים, מותר להתייחד, ובמה זה שונה מבעלה בעיר, שעדיין יש איסור להתייחד, והרי, לכאורה, בשני המקומות יש להתיר, כי הוא חושש לעשות איסור.

וביאר, שאיסור יחוד עם אשה, הוא איסור עצמי [במקום שיש אפשרות שיבוא עליה] אך לא משום החשש שמא יבוא עליה! ויסוד האיסור הוא מן התורה [כמבואר במסכת עבודה זרה דף לו, ולקמן פ ב מביאה הגמרא רמו

מעשה בהנך שבוייתא [שבוייתא] דאתאי לנהרדעא. צוה רב עמרם חסידא לפדותן.

אסקינהו [העלון] לעליה של בי רב עמרם חסידא, ואשקולו דרגא מקמיהו [נטלו את מדרגות העליה מתחתיהן].

בהרי דקא חלפה חרא מנייהו [כשחלפה אחת מהן] על יד פתח הארובה שמן העליה לבית, נפל נהורא באיפורמא, נפל אור בבית דרך פי העליה, לפי שהיו פניה מאירות ביותר.

שקליה רב עמרם לדרגא [לקח את סולם המדרגות], כדי לעלות לעליה, ולתובעה לדבר עבירה.

ואף שהיו המדרגות כבודות ביותר, עד דלא הוו יכלין בי עשרה למדלייא [שלא יכלו אפילו עשרה אנשים להרימן], התגבר כוחו של רב עמרם ודלייא לחודיה [הגביהן לבדו].

סליק ואזיל [עלה והלך] לעליה.

כי מטא לפלגא דרגא [כיון שהגיע לאמצע המדרגות], עצר, ואיפשח [פיסק] את רגליו, כדי לעמוד במקומו בחוזקה, ולהתגבר על יצרו.

אמר אבוי: השתא דאמר רב כהנא הכי, ותנא במתניתא איפכא — אנא נעביד לחומרא! ונאסור בין באנשים מבפנים ונשים מבחוץ, ובין באנשים מבחוץ ונשים מבפנים.

אבוי, בזמן שהיה מתקבץ הקהל, כגון בשעת דרשה או חופה, היה דייר גולפי [מסדר שורות של קנקני חרס] בין מקום האנשים למקום הנשים, כדי שאם יבואו אלו אצל אלו, ירעישו הקנקנים. ומטרתו היתה להפריד ביניהם.

רבא היה דייר קנה [מסדר שורות קנים], ולאותה תכלית היה עושה כן, שאף הקנים מרעישים כשעוברים דרכם.

אמר אבין: סקבא [ריעוע, חולשה] דשתא. ריגלא! זמן התורפה של כל ימות השנה הם ימי הרגלים. לפי שאז מתקבצים אנשים ונשים יחד לשמיעת הדרשה, והם נושאים ונותנים זה עם זה.

ומביאה הגמרא כמה מעשים אשר ניתן ללמוד מהם מהו כוחו של היצר הרע, שלולי סיעתא דשמיא מיוחדת, היה בכוחו להכשיל אפילו אנשים גדולים.

מוזכר ייחוד כלל, אלא שמדברי הכתוב שבן אינו צריך להזהר מאמו משמע שהוא חשוד על שאר העריות, וממילא אסור ייחוד. ולכן, אם נאמר שבעלה בעיר הוא סיבה שלא יהיה חשוד לבוא עליה, הרי זה נמי שמתייחד עם אמו, שאין בזה איסור ייחוד כלל!

ולכן, ביאר החזון איש בהגהה שם שכל איסור ייחוד הוא מחמת החשש שמא יבוא עליה.

יבוא עליה, ומבחינה זאת לא היה מקום לחשוש כאן. ואילו האיסור של ייחוד גם הוא עדיין לא היה כאן, כי רב ביבי היה למעלה בעליה, ואשתו של רב יוסף היתה למטה, ולכן הקשתה הגמרא, שמדברי רבה משמע שאין לחשוש שמא יבוא עליה כשבעלה בעיר, ואם כן, לא היה מקום לחשוש שמא יירד רב ביבי ויתייחד עמה.

והחזון איש בהגהותיו על האבי עזרי [מודפס בסוף אבי עזרי שם] כתב, שבדברי הכתוב לא

נורא ואנא בישראל ואנא עדיפנא מינך! אף שאתה אש ואני בשר, הריני עדיף ממך, והצלחתי להתגבר עליך.⁽⁶⁾

רבי מאיר היה מתלוצץ בעוברי עבירה, שהיה אומר: אם היו רוצים, היו יכולים להתגבר על יצרם, משום שדבר קל הוא.

יומא חד, אידמי ליה השטן כאיתתא [נדמה לו בדמות אשה], ועמד בהך גיסא דנהרא [בעברו השני של הנהר].

רצה רבי מאיר לעבור את הנהר כדי לתובעה לעבירה. ולא היה שם מברא [ספינת מעבורת]. אלא היה שם דף צר בלבד המונח לרוחב הנהר, ומעליו היה מתוח חבל. ומי שרצה לעבור, היה תופס בחבל ועובר עליו.

נקט רבי מאיר את המצרא [תפס בחבל] וקא עבר. כי מטא פלגא מצרא [כשהגיע לחצי מאורך החבל], שבקיה [עזבו] יצרו.

אמר לו השטן: אי לאו דקא מכרזי ברקיעא "חזהרו ברבי מאיר ותורתו", שויתיה לדמך תרתני מעי [הייתי עושה את דמיך לשווי של שתי מעות, כלומר, כדבר שאין בו ערך]!⁽⁷⁾

רמא קלא [הרים קולו] והכריז: נפל נורא [דליקה] בי עמרם! והזעיק את בני השכונה לבא ולכבותה.⁽⁵⁾

ועשה כן, כדי שיתאספו כולם, ועל ידי שיתבייש מהם ימנע מעבירה.

אתו באו רבנן לסייעו, וראו שאין שם שריפה.

אמרו ליה: כסיפתין! ביישנתו בכך שהזעקת אותנו בחנם, וכך נודע ברבים שתלמידי חכמים מסוגלים להכשל בדבר עבירה.

אמר לחו: מוטב תיכספו בי עמרם, שתתביישו כאן, בביתי, שהוא בעלמא דיין [בעולם הזה], ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי [ולא תתביישו בי בעולם הבא]!

אשבועיה רב עמרם ליצר הרע, דינפק מיניה [שיצא ממנו].

נפק מיניה היצר הרע, כי עמודא דנורא [בדמות עמוד אש].

אמר ליה רב עמרם ליצר הרע: חזי, דאת

5. מבאר המהרש"א שרב עמרם חסידא לא הוציא שקר מפיו, וכונתו היתה לאש של יצר הרע, והשומעים הם שהבינו שכונתו לאש ממש. ונקרא יצר הרע "אש" משום שמחמם את האדם לעבירה כמו שהאש מחממת.

6. הרד"ל מבאר שלא היה צד גאווה במה שאמר רב עמרם "אנא עדיפנא מינך", אלא רצה ללמד לתלמידי החכמים שהיו שם וראו את המעשה, שיש בכח האדם לגבור על יצרו אפילו בתחבולות פשוטות של בשר ודם, כמו שעשה

7. מבאר המהרש"א, כי מה שמכריזים "חזהרו ברבי מאיר ותורתו", הוא משום שיצר הרע שולט יותר בגדולים, וכמו שאמרו "כל הגדול מחבירו, יצרו גדול ממנו", אלא שהתורה מגינה

רבי עקיבא הוה מתלוצץ בעוברי עבירה, והיה אומר שנקל הוא להתגבר על יצר הרע.

יומא חד אידמו ליה שטן כאיתתא [נדמה לו כאשה], ועמד בריש דיקלא [בראש הדקל].

נקטיה [תפס] רבי עקיבא לדיקלא, וקסליק ואזיל, כדי להגיע אליה.

כי מטא לפלגיה דגובה הדיקלא, שבקיה [עזבו] יצרו.

אמר לו היצר הרע: אי לאו דמכרוי ברקיעא: "הזהרו ברבי עקיבא ותורתו", שותיה לדמך תרתי מעי!

פלימו הוה רגיל למימר כל יומא: גירא בעיניה דשטן [חץ בעיניך, שטן]!

יומא חד, דמעלי יומא דכיפורי הוה [ערב יום כפור היה], אידמו ליה בעניא [נדמה לו השטן כעני].

אתא, בא השטן שנראה כעני, וקרא אבכא [על פתח הבית]: תנו לי לאכול!

אפיקו ליה ריפתא [הוציאו לו לחם].

אמר ליה השטן לפלימו: יומא כי האידנא, דבולי עלמא גואי, ואנא אבראי? ביום כזה, שכולם אוכלים בתוך הבית, אני אשב בחוץ?

עייליה [הכניסו] פלימו לבית, וקריבו ליה ריפתא [לחם].

אמר ליה השטן: יומא כי האידנא, כולי

עלמא יושבים אתכא [על יד השולחן], ואנא אשב לחדדאי?!

אתיוהו, ואותבוהו אתכא. הביאוהו והושיבוהו על יד השולחן.

הוה יתיב, ומלא נפשיה שיהנא וכיבי עליה [העלה על גופו שחין ואבעבועות], והוה קעביד מילי דמאים [והיה עושה בפניהם דברים מאוסים].

אמר ליה פלימו: תיב שפיר! שב כהוגן, א-ב9 ואל תמאיסנו.

אמר ליה: הכו לי כסא [כוס] לשותות!

יהבו נתנו ליה כסא.

אכמר [השתעל], ושדו ביה כיוהו [הטיל בתוך הכוס את ליחתו].

נחרו ביה [גערו בו] בני הבית.

שקא זמית [לקח, ועשה את עצמו כמת].

שמעו אנשי הבית קולות של אנשים הקוראים מחוץ לבית, דהו קאמרי, שאמרו: פלימו קטל גברא! [פלימו הרג אדם]. פלימו קטל גברא!

סבר פלימו שבאים אנשי המלך להענישו על הריגת אדם, ולכן ערק, וטשא נפשיה [ברח, והחביא עצמו] בבית הכסא.

אזיל השטן בתריה, ונפל קמיה [הלך אחריו, ונפל פלימו לפניו].

אף כוחו הגדול של היצר הרע, שהיה בן עקב גדולותו.

ומצילה מהיסורים, ואף מצילה את האדם מן החטא, ולכן זכה רבי מאיר להנצל מן החטא, על